

למעשה

מאמר מרכזי הרב פנחס זרביב

האם החוקים הם דבר שאין טעם והאומות מונים את ישראל עליו או היא חכמתכם ובינתכם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החוקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה וגו' (דברים ד 1) מקשים העולם כיצד ייווכחו הגויים לדעת מכה החוקים כי 'עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה'. אדרבה, למראה החוקים שאין טעמים מובן ישחקו וילעגו עלינו, כמבואר בפירש"י תחילת פרשת חוקת!?

לחוקים אין להם טעם אך האומות רוצים לפתות את ישראל ולכן אומרים שיש טעם כדי להתווכח עימם

אלא מבאר רבינו הבא"ח בספרו עוד יוסף חי (פרשת ואתחנן) בהקדים מש"כ רבינו החיד"א בספרו בחומות אגן, בריש משלי בשם המפרשים ז"ל, על פסוק בני אם יפתוך חטאים אל תאבה, הכונה שלא תאמר תשובות לאנשים חטאים שטוענים לך טענות של תחבולות להסיר אותך מדרכי השם יתברך ולהעבירך על דברי תורה, שאם אתה תשיב להם. לסתור טענתם אפשר שיברו עמך בערמה ותחבולה ותלכד בידם כי ינצחוך, לכן עצתי אליך שלא תשיב להם אלא דבור אחד כי תאמר איני רוצה להלוך בדרך זה שאתם בוחרים בו, ולזה אמר אל תאבה כלומר תאמר איני רוצה ולא תעשה להם טעמים עד כאן דבריו. עיין שם.

והנה בזה מובן הטעם שנתן לנו הקב"ה בכלל המצוות חוקים שאין בהם טעם, ואין השכל מחייבם, ועוד גם במשפטים שיש בהם טעם, יש כמה דברים דאמרינן בהם גזרת הכתוב היא ולא נגלה בהם טעם כדי שידעו האומות שאנחנו מקיימים המצוות, אף על פי שאין בהם טעם, ונדע ממילא שלא נוסדו המצוות מצלינו על פי חכמת אדם והשערת השכל, וממילא נסתם שער הויכוח שלא יהיו יכולים המינים לסתור המצווה על ידי ויכוח שיראו לנו שאין זו מתקנת על פי השכל והחכמה. וכו'.

ואמר עוד כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, כלומר העמים ניחו במנוח כי התורה נבנית ונתייסדו מצותיה על פי החכמה ובינה שלכם, ובתחילה ישבחו אתכם ויאמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה אשר היו יכולים ליסד תורה ומצוות על פי השכל והחכמה, וכוונתם בזה השבח כדי למצוא להם פתח להיכנס בו אצלכם בויכוח שעושים מצד השערת השכל והחכמה והושבים שבוה תהיו נלכדים בידם לנצוח אתכם לסתור חלק גדול מן המצוות ומדברי תורה, על כן אמרתי שתסתמו הפתח בפניהם ותאמרו על כל דבר גזרת מלך היא.

וכ"כ החינוך (מצוה תנו) בטעם הדבר שאסור להתווכח עם נביא השקר, שלא נשמע נבואת המתנבא בשם עבודה זרה, כלומר, שלא נשאלהו ונחקרהו על אות או מופת שיתן על נבואתו כמו שאנו עושים במתנבא בשם השם, אבל מנעוהו מן הדבר, כמו שראוי בכל פושע ואשם, ואם יהוויק ברעתו נקים בו הענש הידוע שחיבתו התורה, והוא להמיתו בחנק, ועל זה נאמר (דברים יג ד) לא תשמע אל דברי הנביא ההוא. משרשי המצווה. לפי שהטעות נמצא אצל בני אדם תמיד, ושכלם אינו בריא לבוא עד תכלית האמת בדברים, ותחוש התורה כי אולי מתוך הטענות המכויבות ואריכות הדבור והווכוח עם הזר דובר שקרים המתנבא בשם עבודה זרה יפתה האדם לדבריו ואף כי לא יתפתה אליו, אולי יפקפק בלבבו אפילו שעה אחת להיות שום סרך בכזביו, ואף על פי שידענו שאין תקומה לדבריו רק לשעה, כי האמת יורה דרכו ויעיד על דברי הנביא ההוא כי שקר בפיו, אף על פי כן חסה התורה עלינו לכל נאבד אפילו שעה אחת מכל ימינו בפקפוק המחשבה הרעה ההיא. ונשים לב לא מדובר שיצא לתרבות רעה מחמת זה אלא שלא ידע מה לענות שעה אחת.

הרב עובדיה דהן שליט"א

יו"ר המועצה הדתית אשדוד ורב בית הכנסת הניכי הישיבות - "בית יוסף" קרית פוניבו

"ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר" (ג' - כ"ג) לאחר שכבשתי את ארץ סיחון ועוג חשבתי שמא הותר הנדר. [רש"י].

שואל האדמו"ר רבי יצחק אייזיק מקאליב, לכאורה תמוה, מדוע דווקא אחרי מפלת סיחון ועוג חשב משה כן?

ומתריץ, חטאו של משה היה שהכה את הסלע ולא דיבר אליו כמו שנצטווה, למעשה משה עשה זאת בכוונה טובה, הוא חשב: אם ידבר אל הסלע וייצאו מים, יהיה קטרוג גדול על בני ישראל שיאמרו, הסלע שמע למשה ובני ישראל לא. אם כן, המחשבה היתה טובה, אבל המעשה לא. ואילו אצל עוג היה להיפך, כתוב בפסוק [בראשית י"ד - י"ג] "ויבוא הפליט ויגד לאברם העברי", אומר רש"י בשם המדרש, זה עוג שפלט מדור המבול ומתכוין שיהרג אברהם וישא את שרה. א"כ, המעשה היה טוב, שעל ידו התקדש שם שמים, אבל המחשבה היתה רעה. לכן, כשראה משה רבנו שעוג נחל מפלה, למד מזה שהולכים אחר המחשבה, ומחשבתו של עוג היתה פסולה, לכן חשב משה שהותר הנדר, שהרי מחשבתו היתה טובה.

חדש ניתן לשמוע את שיעורי הרב פנחס זרביב שליט"א בקול הלשון 0722741111

השיבותם של המאה ברכות

מסופר על הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע שפעם ראה אותו אדם אחד שהוא לוקח תפוח לאכול, והרהר בנפשו הנה אני כמו הרבי אני אוכל תפוח והרבי אוכל תפוח אני מברך בורא פרי העץ והרבי מברך בורא פרי העץ הרגיש הרה"ק מקארלין זי"ע במחשבתו ואמר לו בא וראה הנה אתה רוצה לאכול את התפוח אלא שאינך יכול לאכול בלא ברכה לפיכך מברך אתה בורא פרי העץ בכדי שתוכל לאכול אולם אני בוער לבי בקרבי לברך להשי"ת אלא שאיני יכול לברך סתם ברכה לבטלה לפיכך אוכל אני תפוח בכדי שאוכל לברך עליו ואמנם שנינו אוכלים ושנינו מברכים אלא שאתה מברך בשביל לאכול ואני אוכל בשביל לברך עכדה"ק

אמירת מאה ברכות ככל יום מביאה

לדבקות בה'

ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום (דברים ד ד).

כתב בעל הטורים, שיש תגים על האות 'ק' שבתבית 'הדבקים', לרמוז שצריך לברך כל יום ק' ברכות.

וצ"ב למה נרמז אמירת מאה ברכות דווקא במילה דבקים אלא מבאר רב דב יפה וצ"ל בספרו לעבדך באמת (עה"ת רסז) שהסיבה שהתורה רמזה את הצורך לברך מאה ברכות בכל יום, בפסוק "ואתם הדבקים בה' אלוקים" - משום שאמירת ק' ברכות בכל יום מביאה לדבקות בקב"ה. כי כאשר יהודי מברך מאה ברכות בכל יום, הוא חי כל הזמן עם הקב"ה:

אוכל פת, מברך 'המוציא לחם מן הארץ' וזוכר את הקב"ה - שהוציא לחם מן הארץ כדי שיהיה לו במה להשביע רעבונו.

שונה מים בכדי להרוות צימאנו, מברך 'שהכל נהיה בדברו', ומתבונן שבעצם כל הבריאה כולה, על כל נפלאותיה, נבראה בדברו של ה' ולאחר שסיים לשתות, מברך "בורא נפשות רבות וחסרונם, על כל מה שברא..." - ומהלל את הקב"ה על שברא להנאת בני האדם גם דברים שאינם חיוניים, כגון פירות וירקות, שאפשר לחיות בלעדיהם..

אמירת מאה ברכות מביאה ליראת שמים

כתוב בגמ' מנחות (מ"ג): "חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום נאמר 'ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה את ה' - אל תקרי מה אלא מאה".

מפרש המהר"ל, שהיות שה' שואל מאתנו ליראה אותו, לכן הוא גם שואל מאתנו לומר מאה ברכות בכל יום, כי אמירת מאה ברכות מביאה ליראת שמים!

מורנו הג"ר אורי קלרמן זצ"ל, ביטא בקשר לעניין הברכות הרגשה נפלאה:

בנוסח הזמירות של ליל שבת (בזמור "כל מקדש שביעי") נאמר: "סועדים בו לברך שלוש פעמים". הנה, תחושתו הרגילה של הניגוש לסעוד, הסעודה היא בכדי לשבוע, אלא שכיון שאכל נתחייב בברכת המזון. אך, אמר ר' אורי, לשון הזמור מורה שמטרת ה"סועדים בו" - "לברך שלוש פעמים", כלומר שהסעודה היא אמצעי לזכות "לברך שלוש פעמים". כמה מאלפים הדברים!

כמה חשוב א"כ, לברך כל ברכה בכוונה ראויה ובהתבוננות הדרושה, שתביא אותנו גם לדבקות בקב"ה וגם ליראת שמים.

ביקשתי פעם מבני הרב מרדכי שליט"א, לשאול את הגאון ר' שלמה זלמן אורבך זצ"ל במה כדאי להתחזק במיוחד בחודש אלול. והשיב, שהוא משתדל להתחזק באמירת ברכות בכוונה. עכת"ד.

וכתב רבי חיים ויטל ז"ל בשם האר"י ז"ל (שער רוח הקודש ט ע"ב) דעיקר השגת האדם אל רוח הקודש תלויה ע"י כוונה וזהירות בכל ברכות הנהנין, כי על ידם מתבטלים כח הקליפות הנאחזות במאכלים והנדבקות באדם האוכל אותם, וע"י הברכות שמברך עליהם בכוונה מסיר מהם את הקליפות ומזכך החומר שלו ונעשה זך ומוכן לקבל קדושה (כה"ח סימן קצ"א סק"ו וסימן ר"ב סק"א)

למה מתו כל אותם אלפים בימי דוד ואיך התיקון ע"י אמירת מאה ברכות

כתוב במדרש (שוחר טוב תהילים יז) 'שכל אותן אלפים שמתו בימי דוד לא נפלו אלא על שלא תבעו את בנין בית המקדש'

וצ"ב למה פסקו מלמות רק כשתיקון דוד שיברכו מאה ברכות בכל יום. ומה השיכות לזה עם בנין בית המקדש הרי זה לא תורה שהיא במקום בית המקדש, וכיו"ב? אלא היות שהחטא היה חוסר בביקוש קרבת ה' והתיקון הוא שיבקשו את קרבת ה' ע"י שיברכו מאה ברכות בכל יום, ויספרו לראות האם כבר בירכו מאה ברכות או לא הספיקו לברך מאה ברכות כמו בשבת וצום.

דרש ר' שמולאי: מפני מה נתאוה משה ליכנס לארץ וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה: הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל - אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי (סוטה יד). שאלת הגמרא צריכה תלמוד, ואמר הכתב סופר בפירושו על התורה, במקום וכי לאכול מפריה הוא צריך, מן הראוי היה לכאורה להקשות וכי לאכול מפריה רצה, שכן רצון לאכול מפריה הוא דבר שניתן להעלות על הדעת מהו המקום לחשוב שייצטרך לאכול מפריה?

אלא הביאור שאצל משה רבינו אין רוצה. אלא יש צריך או לא צריך

הלימוד מזה למעשה. עושים מה שצריך ולא מה שרוצים

הרב חיים בן חמו שליט"א

למה מתן תורה קדמה לכניסה לארץ

משה רבנו טרם פרידתו מהעם, בפרשתנו ממשיך את נאומו הארוך, ומעלה על נס בסקירה ממוקדת את המעמד הגדול, מעמד הר סיני, מעמד חובק עולם בו יורד הקב"ה עם ריבי רבבות של מלאכים, ונגלה למיליוני בני אדם בהתגלות אדירה, שלא הייתה ולא תהיה כדוגמתה לאף אומה ולשון בעולם, וביותר אומרת התורה שאף אומה לא תעז לטעון שאף לה היה מעמד דומה, כמו שכתוב (דברים ד-לב) "כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך, למן היום אשר ברא אלוקים אדם על הארץ, ולמקצה השמים ועד קצה השמים, הנהיה כדבר הזה? או הנשמע כמוהו?" במעמד זה זכה עם ישראל לראות מראות אלוקים חיים, לראות את הקולות, את להבות האש עד לב השמים, התרפאו כל החולים מתחלואיהם הפיזיים והרוחניים גם יחד, ופסקה מהם זוהמת הנחש.

מטרת המעמד כפי שהתורה אומרת (ד-לה) "אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו" ומפרש"י שבמעמד זה פתח הקב"ה את שבעת הרקיעים וכל העם ראה כי הוא יחיד, לכן נאמר "הראית לדעת", ועוד מבואר בצורה מפורשת בתורה שיסוד אמונתו בקב"ה בתורה ובמשה הוא בעיקר ממעמד הר סיני, כמו שכתוב (שמות יט-ט) "ויאמר ה' אל משה, הנה אנכי בא אליך בעב הענן, בעבור ישמע העם בדברי עמך, וגם כך יאמינו לעולם" מדייק מכאן הרמב"ם (יסודי התורה ח) שאמונת עם ישראל במה שהוא שלוחו של הקב"ה לא הייתה בגלל האותות שעשה משה, ומי שמאמין בגלל האותות אומר הרמב"ם יש בלבו דופי, עוד כותב הרמב"ם באיגרת תימן לכן ציונו הקב"ה ליזכור תמיד את מעמד הר סיני, וגם הזיכרון מלשכחו וציוונו ללמד אותו לבנינו כדי שיגדלו על תלמודו, והוא מה שנאמר (דברים ד-ט י): "רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך. יום אשר עמדת לפני ה' אלוהיך בחורב", וראוי לכם, אחינו, שתגדלו בניכם על המעמד ההוא הגדול ותספרו בתוך קהל ועדה גדולתו והדרו, שהוא עמוד שהאמונה סובבת עליו, והטענה מביאה לידי אמת, וגדלו המעמד ההוא על כל גדולה כמו שגדלו הקדוש ברוך הוא.

מוסיף הרמב"ן שאם היו דברי התורה באים אלינו מפי משה בלבד, אף על פי שנבואתו התאמתה באותות ומופתים, אם יקום בקרבנו נביא או חולם חלום ויצונו בהפך מהתורה ונתן אלינו אות או מופת יכנס ספק בלב האנשים, אבל כשתגיע אלינו התורה מפי הגבורה לאוזנינו ועינינו הרואות ללא שום אמצעי, נכחיש כל חולק וכל מספק, ונשקר אותו, ולא יועילהו אות ולא יצילהו מופת, כי אנחנו היודעים בשקריו.

כי אין אומותינו אומה אלא בתורתה

דרכו של עולם שכל מדינה ריבונית מתחילה לבנות את מעמדה על ידי השתלטות על אדמה, מחליטה על שפה, מארגנת חוקי משטר, ואחר כך יוצקים את התכנים הרצויים, כללים, חוקים, דגל, המנון וכו', עם ישראל לכאורה מתחיל הפוך העם עדיין במדבר, לא הגיע אל הארץ המובטחת, שם הוא מקבל את התורה, והיא הופכת להיות מנת חלקו מאז ועד בכלל, עובדה זו יצרה קשר עמוק לתורה ושהיא הגורם המקשר בנינו לבין אמונתנו, וההיסטוריה מוכיחה זאת, שהרי עם ישראל יצא לכל כך הרבה גלויות, וסבל מכל כך הרבה פוגרומים, שואה, אינקוויזיציה וכל אלו לא טשטשו את זהותו של העם, ולא הכחידו אותו, כי התורה לוותה אותנו לכל מקום בעולם גם כאשר היינו מנותקים מהארץ, בעוד שעמים רבים שהוגלו מארצם לאחר דור אחד או שניים כבר איבדו את זהותם שפתם ותרבותם, והופכים להיות חלק בלתי נפרד מהנוף החדש.

לכן התורה חוזרת ואומרת בצורה כפולה ומכופלת (ד-ט) רק הישמר לך ושמור נפשך מאוד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך.

אנו מצפים לבוא הגאולה, ולהבטחה של "ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם, והסירותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר" שכבר הבטיחה התורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותם ומיד הם נגאלים, שנאמר (דברים ל א-ג): "והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה, הברכה והקללה אשר נתתי לפניך, והשבת אל לבבך... ושבת עד יי אלהיך... ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך. ושב וקיבצך מכל העמים...".

[לצפייה והורדה בעלוני קודמים של "למעשה" \(מכון למעשה\) מתוך אתר "בינינו" - לחץ כאן](#)
[לצפייה והורדה בעלוני קודמים של "למעשה" \(מכון למעשה\) מתוך אתר תורת יוסף לחץ כאן](#)
[לצפייה והורדה בעלוני קודמים של "למעשה" \(מכון למעשה\) מתוך אתר של דרשו לחץ כאן](#)